

Rada ERÚ

Energetický regulační úřad
Masarykovo nám. 5, 586 01 Jihlava

Č. j.: 09451-22/2020-ERU

V Jihlavě dne 8. února 2022

R o z h o d n u t í

O rozkladu společnosti **CENTROPOL ENERGY, a.s.**, se sídlem Vaníčkova 1594/1, 400 01 Ústí nad Labem, IČ: 254 58 302 (dále též „odpůrce“), proti rozhodnutí Energetického regulačního úřadu č. j. 09451-16/2020-ERU ze dne 23. března 2021 (sp. zn. OSS-09451/2020-ERU), kterým Energetický regulační úřad ve sporném řízení podle § 17 odst. 7 písm. e) bodu 2. zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, na návrh pana ██████, nar. ██████, trvale bytem ██████ (dále též „navrhovatel“), zastoupeného společností Český spotřebitelský servis energií s.r.o., se sídlem Podhorská 377/20, 466 01 Jablonec nad Nisou, IČ: 058 85 981, rozhodl o tom, že právní vztahy mezi navrhovatelem a odpůrcem založené smlouvou o sdružených službách dodávky elektřiny k odběrnému místu EAN: ██████ ze dne 25. června 2018 a smlouvou o sdružených službách dodávky plynu k odběrnému místu EIC: ██████ ze dne 25. června 2018, zanikly uplynutím doby trvání smlouvy ke dni 25. září 2020, Rada Energetického regulačního úřadu (dále též „Rada“) jako nadřízený správní orgán Energetického regulačního úřadu podle § 17b odst. 10 písm. b) energetického zákona rozhodla v souladu s § 96 odst. 2 energetického zákona ve spojení s § 90 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), po projednání v rozkladové komisi, ustavené podle § 152 odst. 3 správního řádu, takto:

Rozklad společnosti CENTROPOL ENERGY, a.s., se sídlem Vaníčkova 1594/1, 400 01 Ústí nad Labem, IČ: 254 58 302, proti rozhodnutí Energetického regulačního úřadu č. j. 09451-16/2020-ERU ze dne 23. března 2021 (sp. zn. OSS-09451/2020-ERU) se zamítá a napadené rozhodnutí se potvrzuje.

Odůvodnění:

I. Řízení o návrhu

Dne 26. října 2020 navrhovatel podal návrh na zahájení sporného řízení s odpůrcem jakožto obchodníkem s elektřinou a plynem. Navrhovatel požádal Energetický regulační úřad, aby vydal rozhodnutí o tom, že právní vztahy s předmětem dodávky elektřiny a plynu do odběrných míst navrhovatele založené smlouvami o sdružených službách dodávky, resp. žádostmi o změnu smlouvy ze dne 25. června 2018, zanikly uplynutím doby trvání závazku ke dni 25. září 2020.

V rámci vyličení skutkových okolností případu navrhovatel zejména uvedl, že dne 25. června 2018 jakožto spotřebitel uzavřel s odpůrcem dodatky ke smlouvám nazvané jako žádost o změnu smlouvy k odběrnému místu EAN: [REDAKCE] a žádost o změnu smlouvy k odběrnému místu EIC: [REDAKCE]. Tyto dodatky byly uzavřeny na dobu určitou, a to na 27 měsíců, platnost smluv tak podle jeho názoru měla vypršet dne 25. září 2020, neboť v dostatečném předstihu před uplynutím doby trvání závazku dal odpůrci prostřednictvím zástupce, společnosti Český spotřebitelský servis energií s.r.o., najevo, že si ve smluvních vztazích nepřeje pokračovat. Ačkoliv byly dokumenty zaslány odpůrci elektronicky prostřednictvím e-mailu dne 30. dubna 2020, tedy s dostatečným předstihem a jednoznačně vyjadřovaly vůli navrhovatele nepokračovat ve smluvních vztazích, odpůrce tomuto požadavku nevyhověl a automaticky prodloužil platnost smluv na další období s tím, že nebyla dodržena výpovědní doba.

Podle názoru navrhovatele měl odpůrce, bez ohledu na to, jak byly dokumenty nazvány, tyto posoudit podle jejich obsahu jako nesouhlas s prolongací závazku. Když odpůrce tvrdil, že nebyla dodržena výpovědní doba, měl zřejmě na mysli, že nebyly splněny podmínky pro projevení vůle k neprodloužení smlouvy. Odpůrce tuto lhůtu upravuje ve svých dokumentech rozdílně. Ve všeobecných obchodních podmínkách je tato lhůta uvedena jako nejdříve 6 a nejpozději 5 měsíců před koncem platnosti smlouvy (což bylo podle navrhovatele splněno), ale v produktových podmínkách se jedná o lhůtu nejdříve 4 a nejpozději 3 měsíců před koncem platnosti smlouvy. Navrhovatel má však za to, že tato ustanovení jsou vůči němu jako spotřebiteli neúčinná s odkazem na ustanovení § 1813 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), a přílohu směrnice Rady 93/13/EHS.

Energetický regulační úřad oznámil účastníkům řízení zahájení správního řízení a vyzval odpůrce k vyjádření k návrhu navrhovatele. Odpůrce Energetickému regulačnímu úřadu v podání ze dne 23. listopadu 2020 sdělil, že na základě žádosti o změnu smlouvy ze dne 25. června 2018 došlo k úpravě obchodních podmínek na Všeobecné podmínky poskytování služeb platné a účinné od 25. května 2018 (dále též „VPPS“), úpravě platnosti smlouvy od data podpisu žádosti na 27 měsíců s automatickou prolongací a k nastavení produktu D PARTNER FER_EON od 1. července 2018 do 30. září 2020. Dne 30. dubna 2020 byla odpůrci doručena výpověď od společnosti Český spotřebitelský servis energií s.r.o., tato však byla dne 25. května 2020 odpůrcem zamítnuta z důvodu nedodržení výpovědní lhůty. Termín možného ukončení byl v době od 25. května 2020 do 25. června 2020, neboť ujednání o výpovědní lhůtě z VPPS se ke sjednanému produktu PARTNER nevztahuje. Dne 11. září 2020 byla odpůrci doručena reklamace společnosti Český spotřebitelský servis energií s.r.o., která byla odpůrcem dne 22. září 2020 zamítnuta z důvodu nedodržení výpovědní lhůty. Odpůrce uvádí, že postupoval řádně v souladu se žádostí o změnu smlouvy ze dne 25. června 2018.

Na vyjádření odpůrce reagoval navrhovatel vyjádřením ze dne 1. prosince 2020, ve kterém uvedl, že jednání odpůrce považuje za účelové se snahou znemožnit zákazníkovi vypovědět smlouvu. Podle názoru navrhovatele, pokud může spotřebitel zabránit automatickému prodloužení smlouvy oznámením učiněným v konkrétním krátkém období pouhých 30 dní, jedná se o nepřiměřené ujednání v neprospěch spotřebitele, ke kterému se nepřihlíží. Rovněž ujednání obsažená ve všeobecných obchodních podmínkách, která jsou překvapivá a ujednaná v neprospěch spotřebitele, jsou neúčinná. Takto sjednanou smlouvu nemohl být navrhovatel v postavení spotřebitele schopen v řádném termínu vypovědět.

Dne 19. ledna 2021 obdržel Energetický regulační úřad vyjádření odpůrce, ve kterém uvedl, že jeho předchozí vyjádření se týkalo pouze odběrného místa EAN: [REDAKCE], proto doplňuje své vyjádření i k dalšímu odběrnému místu. Také pro odběrné místo EIC: [REDAKCE] obdržel odpůrce žádost o změnu smlouvy ze dne 25. června 2018, čímž došlo k úpravě obchodních podmínek na VPPS, úpravě platnosti smlouvy na 27 měsíců s automatickou prolongací a nastavení produktu D PARTNER FER_EON od 1. července 2018 do 30. září 2020. Dne 30. dubna 2020 byla odpůrci od společnosti Český spotřebitelský servis energií s.r.o. doručena výpověď smlouvy. Dne 25. května 2020 bylo této společnosti zasláno vyjádření se zamítnutím výpovědi pro nedodržení výpovědní lhůty. Dne 11. září 2020 tato společnost zamítnutí výpovědi reklamovala a odpůrce na reklamaci reagoval zamítavě dne 22. září 2020. U obou odběrných míst byl termín možného ukončení smluv k 25. září 2020 s výpovědní lhůtou 3-4 měsíce před koncem závazku, tzn. že výpověď měla být odpůrci doručena v období od 25. května do 25. června 2020.

Odpůrce dále uvedl, že námitky navrhovatele poukazující na nepřiměřenou povahu spotřebitelských ujednání ve VPPS a produktových podmínkách jsou nesprávné. Nemohlo totiž dojít k porušení § 1813 občanského zákoníku, když pravidla pro výpověď smlouvy podle produktových podmínek jsou pro obě smluvní strany stejná. Účelem takto dohodnutého „okna“ pro výpověď je zajistit, aby smluvní strany měly s rozumným předstihem před výročím smlouvy jistotu, zda smluvní vztah bude pokračovat či nikoliv (aby takové rozhodnutí nepadlo příliš brzy po uzavření smlouvy, ani na poslední chvíli před jejím výročím). Podle názoru odpůrce není rozhodné ani ustanovení směrnice Rady 93/13/EHS, neboť toto se týká zákazu jednání, které by podání výpovědi podmiňovalo tím, že výpověď musí být podána nepřiměřeně brzo, což však není tento případ.

Za účelovou považuje odpůrce také argumentaci navrhovatele, že zákazník – spotřebitel není schopen bez patřičného školení a know-how v energetice takto postavenou smlouvu řádně vypovědět. Ze smluvní dokumentace jasně vyplývá, že produktové podmínky mají přednost před VPPS a o této skutečnosti musel zákazník vědět, když sám počítá s dobou trvání smlouvy v délce 27 měsíců, což je uvedeno právě v produktových podmínkách. Právě pro potvrzení významu ujednání obsažených v produktových podmínkách jsou tyto zákazníkovi předkládány k podpisu zvlášť. Samotné rozmezí 30 dnů, ve kterém mohl zákazník smlouvu vypovědět, je potom dostatečně dlouhé, dopředu známé a pro obě strany shodné.

Na vyjádření odpůrce reagoval navrhovatel vyjádřením ze dne 7. února 2021, ve kterém nesouhlasil s argumenty odpůrce. Poukázal na to, že spotřebitel nemá takové možnosti, aby mohl hlídat, kdy a jak je nutno vyslovit nesouhlas s prolongací smlouvy. Podle názoru navrhovatele je zcela zásadní, že svoji vůli projevil s dostatečným předstihem a dal odpůrci včas najevo, že si nepřeje být s ním dále ve smluvním vztahu. Uvedl také, že nelze důvodně očekávat, že bude pro každý produkt upravena rozdílná doba pro vyslovení nesouhlasu s automatickou prolongací smlouvy.

Energetický regulační úřad přípisem ze dne 26. února 2021 poskytl oběma stranám sporu možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí. Odpůrce ve vyjádření ze dne 4. března 2021 uvedl, že se ze strany navrhovatele jedná o ničím nepodložená tvrzení, a dále namítl, že se navrhovatel nevypořádal se všemi jím vznesenými argumenty. Odpůrce musí hlídat tisíce lhůt pro podání výpovědí, a proto je zásadní, aby je zákazníci podávali v řádných termínech. Podle názoru odpůrce je zásadní, že navrhovatel neučinil svůj nesouhlas v souladu s tím, co bylo mezi stranami sjednáno, proto nikdy nemohlo dojít k platnému skončení smluvních vztahů.

II. Napadené rozhodnutí

Energetický regulační úřad rozhodnutím č. j. 09451-16/2020-ERU ze dne 23. března 2021 (pozn. na rozhodnutí nesprávně uvedeno datum 23. března 2020) návrhu navrhovatele vyhověl a rozhodl o tom, že právní vztahy mezi navrhovatelem a odpůrcem založené smlouvou o sdružených službách dodávky elektřiny k odběrnému místu EAN: [REDAKCE] ze dne 25. června 2018 a smlouvou o sdružených službách dodávky plynu k odběrnému místu EIC: [REDAKCE] ze dne 25. června 2018, zanikly uplynutím doby trvání smlouvy ke dni 25. září 2020.

Energetický regulační úřad uvedl, že spornou otázkou v daném řízení je, zda byly nesouhlasy s automatickou prolongací smluv učiněny řádně a mohly tak způsobit zánik uvedených právních vztahů. Produktové podmínky k produktu PARTNER pro obě odběrná místa shodně uvádějí, že smlouvy byly uzavřeny na dobu určitou, která končí uplynutím 27 měsíců od zahájení dodávek příslušné komodity. Smlouvy tak mohly být ukončeny ke dni 25. září 2020. Produktové podmínky dále stanoví, že pokud žádná ze stran nedoručí v období nejdříve 4 měsíců a nejpozději 3 měsíců před uplynutím doby trvání smluv druhé straně písemné oznámení, že trvá na jejím ukončení k uvedenému datu, smlouvy se automaticky prodlužují vždy o původně sjednanou dobu, a to i opakovaně. VPPS platné a účinné od 25. května 2018, které byly smlouvami určeny jako rozhodné pro dané právní vztahy, stanoví, že pokud žádná strana nedoručí v období nejdříve 6 měsíců a nejpozději 5 měsíců před uplynutím doby trvání smlouvy druhé straně písemné oznámení, že trvá na jejím ukončení k uvedenému datu, smlouva se automaticky prodlužuje vždy o původně sjednanou dobu, a to i opakovaně. Oba uvedené dokumenty jsou stejné právní povahy, přičemž lhůty k projevení nesouhlasu s automatickou prolongací smluv jsou v nich stanoveny rozdílně. Možnou kolizi těchto dokumentů řeší VPPS tak, že ustanovení produktových podmínek mají přednost před ustanovením VPPS, jsou-li s nimi v rozporu. Nesouhlasy byly odpůrci doručeny dne 30. dubna 2020, byť podle ustanovení produktových podmínek měly být učiněny nejdříve dne 25. května 2020, navrhovatel tak učinil tyto úkony o 25 dní dříve.

Energetický regulační úřad nepřisvědčil námitce navrhovatele, že ujednání určující limitující lhůtu pro vyjádření nesouhlasu s automatickou prolongací, je vůči němu neúčinné s odkazem na § 1813 občanského zákoníku, tedy pro nepřiměřenost a nerovnováhu práv a povinností smluvních stran. Současně avšak konstatoval, že uvedená ujednání lze považovat za neúčinná z důvodu ochrany před tzv. překvapivým ujednáním zahrnutým v obchodních podmínkách. Energetický regulační úřad uvedl, že ujednání v produktových podmínkách o omezení lhůty rozhodné pro učinění nesouhlasu s automatickou prolongací smluv nejdříve 4 měsíce před koncem doby určité, je pro navrhovatele ujednáním, které nemohl rozumně očekávat, a tudíž ujednáním neúčinným, neboť nebyla splněna podmínka výslovného přijetí tohoto ustanovení navrhovatelem.

Energetický regulační úřad uzavřel, že pro požadavek odpůrce na časové omezení jednání navrhovatele nejdříve 4 měsíce před uplynutím doby určité neshledal ani žádný racionální a objektivní důvod. Naopak navrhovatel dal s dostatečným časovým předstihem najevo vůči v právních vztazích s odpůrcem nepokračovat, proto předmětné právní vztahy zanikly na základě nesouhlasu s automatickým prolongováním smluv, a to k datu 25. září 2020.

III. Rozklad odpůrce

Proti rozhodnutí Energetického regulačního úřadu č. j. 09451-16/2020-ERU ze dne 23. března 2021, které mu bylo doručeno 25. března 2021, podal odpůrce dne 9. dubna 2021 rozklad, ve kterém uvedl, že napadené rozhodnutí považuje za nezákonné a věcně nesprávné.

Odpůrce namítl, že navrhovatel netvrdil ani neprokázal právní zájem na vydání rozhodnutí. Podle názoru odpůrce je řízení podle § 17 odst. 7 písm. e) bodu 2 energetického zákona specifickým poddruhem řízení o určení právního vztahu ve smyslu § 142 správního řádu, a proto je prokázání právního zájmu na vydání rozhodnutí základní podmínkou řízení. Správní orgán se však touto podmínkou v napadeném rozhodnutí vůbec nezabýval, čímž řízení zatížil procesní vadou a napadené rozhodnutí vadou nepřezkoumatelnosti.

Za nesprávný považuje odpůrce i závěr správního orgánu, že rozhodné ujednání je neúčinné pro svou překvapivost a neočekávatelnost ve smyslu § 1753 občanského zákoníku. Odpůrce je naopak přesvědčen, že omezení doby, ve které lze zamezit automatické prolongaci smlouvy je v oblasti energetiky naprosto běžným instrumentem, proto jej samo o sobě nelze označit za překvapivé či neočekávatelné. Odpůrce odkázal mj. i na návrh novely energetického zákona s tím, že ze znění nově navrhovaného § 11c je zřejmé, že i sama vláda vychází z toho, že institut určité formy prolongace je aktuálně v odvětví energetiky obvyklým tržním standardem. Nijak neobvyklá není podle názoru odpůrce ani konstrukce časového okna pro rozhodnutí o prolongaci smlouvy, kterou zvolil odpůrce. Avšak i pro případ, že by takové ustanovení bylo možno posoudit jako překvapivé, namítl, že toto ujednání bylo navrhovatelem výslovně přijato, když navrhovatel produktové podmínky akceptoval svým podpisem. Produktové podmínky obsahují výlučně ujednání charakterizující zákazníkem zvolený produkt, to je také důvod, proč samotná smlouva neobsahuje žádné specifické ujednání o době trvání závazku. Formulář smlouvy je společný pro všechny produkty odpůrce s tím, že doba trvání závazku se sjednává diferencovaně dle zvoleného produktu, a to právě v produktových podmínkách. Odpůrce trval na podpisu produktových podmínek právě z toho důvodu, že tento dokument obsahoval ty nejpodstatnější informace týkající se právního vztahu mezi navrhovatelem a odpůrcem. Údaj o obsahu rozhodného ujednání byl navíc navrhovateli poskytnut ještě před uzavřením smlouvy v předmluvních informacích, takže závěr správního orgánu, že odpůrce nutí své zákazníky číst celou smluvní dokumentaci, je nesprávný.

Ke skutečnosti, že produktové podmínky byly podepsány později než samotné smlouvy, odpůrce uvedl, že se jedná o důsledek nepozornosti navrhovatele, který odpůrci doručil podepsané pouze změnové formuláře, přestože od odpůrce obdržel i produktové podmínky, které měl taktéž podepsat a odeslat. Proto odpůrce odeslal navrhovateli produktové podmínky k podpisu opakovaně. Odpůrce nesouhlasí ani s argumentem, že nedal navrhovateli produktové podmínky záměrně podepsat zvlášť, neboť na stejném dokumentu je z druhé strany obsažena také předmluvní informace. Záměrem odpůrce bylo, aby navrhovatel svůj podpis připojil právě na tu stránku, která obsahovala produktové podmínky, přičemž skutečnost, že předmluvní informace se pro úsporu nákladů nacházejí fyzicky na téže listině jako produktové podmínky, neznamená, že by měl být význam podpisu navrhovatele zlehčován. Odpůrce správnímu orgánu také vytýká, že se při rozhodování ve věci vůbec nezabýval tím, že při učinění nesouhlasu navrhovatele s prolongací smluv, byl navrhovatel zastoupen jiným podnikatelem a současně odborníkem v oboru konzultací při dodávkách energií. Navrhovatel se tak za těchto okolností nemůže platně dovolávat ochrany, kterou zákon pro účely kontraktace poskytuje straně dotčené překvapivým ujednáním, když se konkrétního jednání s odpůrcem ani neúčastnil, a tedy ani sám nemohl být překvapen.

Odpůrce dále namítá, že napadené rozhodnutí trpí zásadní procesní vadou, kterou je překvapivost, když se správní orgán v odůvodnění vyjadřuje k námitkám, které navrhovatel nevznesl. Odpůrce uvádí, že v průběhu řízení nebyla ani jednou vznesena námitka týkající se údajné neočekávatelnosti předmětného ujednání v produktových podmínkách ve smyslu

§ 1753 občanského zákoníku. Tím, že bylo odůvodnění rozhodnutí vystavěno především na námitkách, které nebyly v řízení žádnou ze stran sporu vzneseny, došlo k poškození procesních práv odpůrce.

Z výše uvedených důvodů odpůrce navrhl, aby Rada napadené rozhodnutí změnila tak, že návrh navrhovatele zamítne, případně aby jej zrušila a vrátila správnímu orgánu prvního stupně k novému projednání.

IV. Řízení o rozkladu

Rozklad odpůrce byl podán včas a splňoval předepsané náležitosti. Na základě podaného rozkladu Rada Energetického regulačního úřadu po jeho projednání v rozkladové komisi zřízené podle § 152 odst. 3 správního řádu rozhodla tak, jak je uvedeno ve výrokové části tohoto rozhodnutí, a to z následujících důvodů.

Podle § 89 odst. 2 věty první správního řádu přezkoumává odvolací správní orgán soulad napadeného rozhodnutí a řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo, s právními předpisy. Podle § 141 odst. 9 správního řádu ve sporném řízení odvolací správní orgán přezkoumává napadené rozhodnutí jen v rozsahu námitek uvedených v odvolání.

Po přezkoumání napadeného rozhodnutí Rada konstatuje, že toto rozhodnutí vychází z řádně zjištěného skutkového stavu v souladu s požadavky § 3 správního řádu a principy sporného řízení, a bylo vydáno v souladu s právními předpisy. Rada se také ztotožňuje se závěry prvostupňového správního orgánu, které jsou uvedeny v napadeném rozhodnutí.

Mezi navrhovatelem a odpůrcem je nesporné, že dne 25. června 2018 mezi nimi došlo k uzavření dodatků ke smlouvám o dodávkách elektřiny a plynu, jejichž předmětem bylo mj. sjednání produktu PARTNER a úprava doby platnosti smluv na dobu určitou v délce 27 měsíců. Sporná není dále ani skutečnost, že dne 30. dubna 2020 odeslal navrhovatel odpůrci elektronicky žádost o ukončení smluv ke dni 25. září 2020. Na tomto místě považuje Rada za důležité uvést, že se zcela ztotožňuje se závěry správního orgánu prvního stupně, podle kterých se v případě obou těchto žádostí jednalo o nesouhlas s automatickou prolongací smluv, a to bez ohledu na to, jak byly tyto úkony nazvány samotným navrhovatelem, i jak je ve svých vyjádřeních nazýval odpůrce. Tyto úkony je totiž nutné posoudit podle jejich obsahu. Navrhovatel v nich uvedl, že žádá o ukončení smluv z důvodu změny dodavatele ke dni 25. září 2020, tedy ke konci sjednané platnosti smluv.

Spornou je však mezi účastníky řízení otázka, zda tyto nesouhlasy s automatickou prolongací smluv vyvolaly navrhovatelem zamýšlené právní účinky, zda tedy došlo k zániku právních vztahů ke dni 25. září 2020. Správní orgán prvního stupně po posouzení věci dospěl k závěru, že navrhovatel nebyl při sjednání předmětných dodatků ke smlouvám jako druhá smluvní strana výslovně upozorněn na ujednání týkající se lhůty k učinění nesouhlasu s automatickou prolongací smluv. Toto omezení zákazníka v možnosti zaslat nesouhlas s automatickou prolongací smluv nejdříve 4 měsíce před koncem doby určité potom prvostupňový orgán vyhodnotil jako překvapivé ujednání ve smyslu § 1753 občanského zákoníku, přičemž ani podpis navrhovatele na listině nazvané produktové podmínky spojené s předmluvními informacemi tuto překvapivost nezhojil. S tímto posouzením prvostupňového správního orgánu se Rada ztotožňuje z následujících důvodů.

Ustanovení § 1753 občanského zákoníku stanoví: „*Ustanovení obchodních podmínek, které druhá strana nemohla rozumně očekávat, je neúčinné, nepřijala-li je tato strana výslovně; k opačnému ujednání se nepřihlíží. Zda se jedná o takové ustanovení, se posoudí nejen*

vzhledem k jeho obsahu, ale i ke způsobu jeho vyjádření.“. Jedná se o ochranu před překvapivým ujednáním zahrnutým v obchodních podmínkách, přičemž pro posouzení věci je bezvýznamné, že se sporné ujednání nachází v dokumentu nazvaném produktové podmínky. Tyto produktové podmínky jsou totiž materiálně obchodními podmínkami, a proto se na ně vztahují ustanovení občanského zákoníku týkající se obchodních podmínek.

Překvapivost ujednání může vyplývat buď z jeho předmětu, nebo z jeho obsahu. Z hlediska předmětu bude překvapivé ujednání, které upravuje otázku, jež se běžně v daném typu smluv při daném typu transakcí neřeší. Z hlediska obsahu pak bude překvapivým ujednání, jež sice řeší otázku očekávatelnou, avšak neočekávaným způsobem, nejčastěji nevýhodně pro přistupující stranu (i když otázka výhodnosti není z hlediska překvapivosti rozhodující).

S ohledem na výše uvedené Rada konstatuje, že překvapivost předmětného ujednání produktových podmínek neshledává v samotném ujednání týkajícím se automatické prolongace smluv, nýbrž ve způsobu, jakým odpůrce omezil možnost zákazníka projevit nesouhlas s touto prolongací (jak krátký časový prostor pro vyjádření nesouhlasu stanovil). Tento závěr podporuje i ustanovení § 11c energetického zákona, účinné od 1. ledna 2022. Novelou energetického zákona, jež obsahovala návrh tohoto ustanovení, ostatně argumentoval v podaném rozkladu i sám odpůrce a dovozoval z něj závěr, že automatická prolongace smluv není v oblasti energetiky ničím výjimečným a neočekávatelným. Tento závěr odpůrce Rada nerozporuje, jako problematické však shledává již výše zmíněné podstatné omezení doby, po kterou může zákazník svůj nesouhlas projevit. Zároveň v produktových podmínkách byl tento časový úsek upraven odlišně než ve všeobecných obchodních podmínkách.

Odpůrce navíc takto krátký časový úsek stanovený k projevení nesouhlasu s prolongací žádným přesvědčivým způsobem neodůvodnil. Odpůrce uvedl, že musí hlídat tisíce smluv, a proto je pro něj důležité, aby jeho zákazníci vypovídali smlouvy řádně v souladu s dohodnutými parametry a aby nemusel v každém jednotlivém případě kontrolovat, zda zákazník neporušil svou výpověď smlouvu. Dále uvedl, že účelem takto dohodnutého časového úseku je zajistit, aby obě smluvní strany měly s rozumným předstihem před výročním smlouvy jistotu, zda bude smluvní vztah pokračovat. Tato argumentace však podle názoru Rady nijak nevysvětluje, proč není možné tento úkon k projevení nesouhlasu učinit v delším předstihu (proč je stanoven nejbližší možný termín a zrovna takto) a proč je také stanovený časový úsek tak krátký. Je zřejmé, že je v zájmu obou smluvních stran, aby v určité době před ukončením platnosti smlouvy měly jistotu, zda bude smluvní vztah pokračovat, na této skutečnosti není nic překvapivého, nicméně překvapivé je stanovení počátku (velmi krátké) lhůty, ve které lze nesouhlas projevit, když k tomuto požadavku není žádný objektivní důvod. Situaci obchodníka totiž nijak nezmění, když mu zákazník dostatečně dopředu před koncem platnosti smlouvy sdělí, že nesouhlasí s automatickou prolongací smluv a že tedy smluvní závazek nebude po konci platnosti pokračovat. I kdyby mu byl tento nesouhlas doručen prakticky ihned po sjednání smlouvy, nic to nemění na povinnosti zákazníka plnit své závazky ze smlouvy po celou dobu platnosti smlouvy.

Dále je také nutné zmínit, že ve všeobecných podmínkách (VPPS) je bez zjevného důvodu lhůta pro projevení nesouhlasu stanovena odlišně od produktových podmínek, což celou záležitost z pohledu vnímání zákazníka ještě více znepráhledňuje, a to i přesto, že je ve všeobecných podmínkách zakotvena přednost ustanovení produktových podmínek před VPPS. Tato situace tak oprávněně vyvolává dojem, že účelem je, aby si zákazník jen obtížně pohlídal velmi krátký časový úsek pro projev vůle zabraňující prolongaci.

Rada tak souhlasí se závěrem prvostupňového orgánu, že se v případě předmětného ustanovení v produktových podmínkách jednalo o překvapivé ustanovení ve smyslu § 1753 občanského zákoníku, a to nikoliv z hlediska toho, že by samotné ustanovení o nutnosti včasného učinění úkonu zabráňujícímu prolongaci bylo překvapivé, ale s ohledem na souhrn okolností spočívajících v tom, že toto časové okno bylo pro konkrétní produkt stanoveno bez zjevných důvodů odlišně oproti obecným VPPS, čímž mohlo dojít k matení spotřebitele, s ohledem na krátkost této doby ve vztahu k době plnění závazku (a době prolongace) a s ohledem na neospravedlnitelnost důvodu stanovení zrovna takto vymezeného období, kdy jistě nebylo nepřiměřenou zátěží akceptovat projev vůle učiněný dříve. Jediným smyslem stanovené speciální doby pro učinění úkonu tak bylo, aby byla vyšší pravděpodobnost, že spotřebitel neučiní úkon ve správné době.

Nyní je namístě zabývat se otázkou, zda toto ustanovení navrhovatel výslovně přijal. Odpůrce namítl, že předmětné ustanovení bylo obsaženo v produktových podmínkách, které navrhovatel zvlášť podepsal, a proto s tímto ustanovením projevil souhlas. Rada má však za to, že výslovný souhlas nestačí dát jen obecně podpisem produktových podmínek, ale musel by být dán jako souhlas s tímto konkrétním ustanovením, mj. tak, aby bylo navrhovateli zřejmé, že projevuje souhlas s něčím, co se vymyká obvyklým očekávatelným standardům daného právního vztahu či všeobecným obchodním podmínkám ke smlouvě. Zákonodárce nestanovil formu projevu druhé smluvní strany, ale požadavek, aby se vědomost druhé smluvní strany vztahovala právě ke konkrétnímu překvapivému ujednání. Výslovný souhlas s překvapivým ujednáním tak není dán pouhým podpisem obchodních podmínek, nepostačuje ani zvýraznění překvapivých ujednání tučným písmem či umístěním na významném místě obchodních podmínek (*srov. Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). 1. vydání, nakl. C. H. BECK, Praha 2014, s.168-174*). Jde o důsledek koncepce paušálního souhlasu, kdy překvapivé ujednání přistupující strana neočekávala, a proto jejím paušálním souhlasem (učiněným bez podrobného prostudování textu) toto ustanovení kryto není. Je tedy nezbytné, aby byl učiněn souhlas přímo s tímto konkrétním ustanovením, což se v daném případě nestalo. Je sice pravdou, že navrhovatel samostatně podepsal listinu, na níž se na jedné straně nacházely předmluvní informace a na straně druhé produktové podmínky. Podle názoru Rady však nelze tento podpis považovat za výslovné přijetí překvapivého ustanovení, když daná listina obsahovala i další ustanovení a byla podepsána jako celek. Podpis navrhovatele byl totiž připojen k většímu množství pravidel a absentuje tak projev vůle směřující k přijetí konkrétního překvapivého ustanovení, nelze tedy hovořit o jeho výslovném přijetí.

Navíc z data podpisu uvedeného na produktových podmínkách je zřejmé, že tyto byly podepsány až po sjednání dodatků. Odpůrce k tomu uvedl, že tato skutečnost vznikla nepozorností navrhovatele, který mu nejprve doručil pouze podepsané dodatky, proto byl navrhovatel opětovně požádán o podepsání i produktových podmínek. Z doložených písemností vyplývá, že odpůrce skutečně navrhovatele opětovně vyzval k podpisu produktových podmínek, nicméně z této skutečnosti nelze učinit závěr, že navrhovateli bylo v době podpisu zřejmé, že má svým podpisem stvrdit také souhlas s tímto ustanovením odlišujícím se od VPPS (navíc s existencí této prodlevy nemuselo navrhovateli být zřejmé, že se zde o nějaký rozpor jedná).

Ani námitku odpůrce, že se prvostupňový správní orgán v napadeném rozhodnutí nezabýval existencí naléhavého právního zájmu, jenž je vyžadován jako podmínka pro řízení podle § 142 správního řádu, nepovažuje Rada za důvodnou. Řízení o určení právního vztahu

podle § 142 správního řádu je zvláštním typem správního řízení, ve kterém správní orgán rozhodne v mezích své věcné a místní příslušnosti na žádost každého, kdo prokáže, že určení právního vztahu je pro něj nezbytné k uplatnění jeho práv, o tom, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá nebo zda zanikl a kdy se tak stalo. Ze závěru č. 118 ze Zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 5. října 2012 vyplývá, že ustanovení § 142 odst. 1 správního řádu zakládá pravomoc správního orgánu k vydání rozhodnutí o určení právního vztahu v případech, kdy zvláštní zákon upravuje věcnou příslušnost správního orgánu k řešení konkrétních otázek, avšak výslovně nepamatuje na možnost vydání deklaratorního rozhodnutí o těchto otázkách. Z citovaného závěru je tak zřejmé, že se jedná o obecné, doplňkové ustanovení, které lze použít v případě, kdy zvláštní právní předpis nestanoví speciální úpravu týkající se věcné příslušnosti správního orgánu k vydání deklaratorního rozhodnutí. Věcná příslušnost Energetického regulačního úřadu rozhodnout daný spor je však výslovně stanovena v energetickém zákoně, když z § 17 odst. 7 písm. e) bodu 2. vyplývá, že Energetický regulační úřad na návrh zákazníka v postavení spotřebitele odebírajícího elektřinu, plyn nebo tepelnou energii pro spotřebu v domácnosti nebo zákazníka, který je fyzickou osobou podnikající, rozhoduje spory o určení, zda právní vztah mezi zákazníkem a držitelem licence, jehož předmětem je dodávka nebo distribuce elektřiny, plynu nebo tepelné energie, vznik, trvá nebo zanikl, a kdy se tak stalo. Z výše uvedeného vyplývá, že rozhodování o určovacích návrzích bylo Energetickému regulačnímu úřadu svěřeno přímo zvláštním zákonem, přičemž tento zákon prokázání naléhavého právního zájmu jako podmínky řízení nestanoví. Řízení o takovém návrhu je potom v energetickém zákoně konstruováno jako řízení sporné ve smyslu § 141 správního řádu (když v rámci sporného řízení obecně není vyloučeno podávání návrhů na určení, nikoliv pouze na splnění povinnosti), tedy nikoli řízením podle § 142 téhož zákona. Navrhovatel tak nebyl povinen naléhavý právní zájem na vydání rozhodnutí prokázat a ani správní orgán nebyl povinen se splněním této podmínky zabývat. Přesto považuje Rada za vhodné zmínit, že v daném případě je naléhavý právní zájem navrhovatele na vydání rozhodnutí zřejmý.

Odpůrce dále namítl, že navrhovatel byl při podání nesouhlasu s automatickou prodloužením smlouvy zastoupen profesionálem v oboru, což by mělo mít také vliv na posouzení předmětu sporu. Rada má však za to, že tato námitka není důvodná. Předmětné ujednání, které správní orgán prvního stupně vyhodnotil jako překvapivé, je v obchodních podmínkách obsaženo od samého počátku smluvních vztahů (resp. od sjednání dodatků ke smlouvám), přičemž v této době navrhovatel zastoupen nebyl, když z doložených podkladů vyplývá, že s odpůrcem jako dodavatelem jednal sám vlastním jménem, a to v postavení zákazníka-spotřebitele. Fakt, že překvapivost ujednání vyjde najevo až při daném právním jednání, při kterém již je spotřebitel zastoupen profesionálem, nemůže jít k tíži spotřebitele. Pro posouzení předmětu sporu jsou totiž podstatné okolnosti, za nichž ke sjednání předmětného ustanovení došlo, následné zastoupení spotřebitele profesionálem nemohlo překvapivost tohoto ujednání a absenci souhlasu s ním zhojit.

Jako důvodnou neshledala Rada ani námitku odpůrce, že prvostupňový orgán založil své rozhodnutí na argumentech, které žádná ze stran nevznesla, čímž došlo k poškození procesních práv odpůrce. Odpůrce zde měl na mysli námitku překvapivosti předmětného ujednání, kterou dle tvrzení odpůrce navrhovatel v řízení nevznesl. K tomuto tvrzení je však nutno uvést, že námitku neúčinnosti překvapivého ujednání navrhovatel uplatnil ve vyjádření ze dne 1. prosince 2020, jež bylo odpůrci doručeno dne 11. ledna 2021. Na toto vyjádření reagoval odpůrce podrobným vyjádřením ze dne 19. ledna 2021, k uplatněné námitce překvapivosti se však nevyjádřil. Navrhovatel navíc tuto námitku uváděl již v e-mailu ze dne

29. července 2020, ve kterém žádal odpůrce o přehodnocení požadavku na ukončení smluv. Námitka překvapivosti předmětného ujednání (a s tím související neúčinnosti takového ujednání) tak nemohla být pro odpůrce ničím novým. Z výše uvedeného vyplývá, že k porušení procesních práv odpůrce nedošlo, neboť odpůrce byl v řízení prokazatelně seznámen se všemi argumenty navrhovatele (jedním z argumentů byla mj. i námitka překvapivosti předmětného ujednání) a měl možnost se ke všem vzneseným námitkám a argumentům vyjádřit. Navíc platí, že k neúčinnosti se přihlíží z úřední povinnosti. V občanském zákoníku není stanoveno, že by se dotčená strana musela neúčinnosti dovolat.

V. Závěr

Při přezkumu rozhodnutí Energetického regulačního úřadu v rozsahu podle § 89 odst. 2 ve spojení s § 141 odst. 9 správního řádu Rada jako nadřízený správní orgán vzhledem ke všem výše uvedeným skutečnostem dospěla k závěru, že napadené rozhodnutí vychází z řádně zjištěného skutkového stavu, bylo vydáno v souladu s právními předpisy a rovněž splňuje požadavky kladené správním řádem na obsah správního rozhodnutí, neboť v něm byly v souladu s § 68 odst. 3 správního řádu uvedeny důvody výroku rozhodnutí, podklady pro jeho vydání a úvahy Energetického regulačního úřadu, kterými se řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů. Jelikož nebyl dán žádný důvod pro zrušení či změnu napadeného rozhodnutí, Rada toto rozhodnutí potvrzuje.

Poučení o opravném prostředku:

Proti tomuto rozhodnutí nelze podle § 91 odst. 1 ve spojení s § 152 odst. 5 správního řádu dále podat rozklad.

Ing. Stanislav Trávníček, Ph.D.
předseda Rady Energetického regulačního úřadu

Obdrží:

██████████, prostřednictvím Český spotřebitelský servis energií s.r.o.
CENTROPOL ENERGY, a.s.